

Budapestre vonatkozó újságcikkek

Szerző:

Cím:

Luáte Gjörge

Osztályozás

Tárgy

Hely

628.2.

Emberek, Budapest alatt

"1964"

Nepkorbaudag

1964. jún. 10.

(Hely)

(Idő)

(Köt. v. füz.) (Oldal)

Helyszám

KAPUJA, amelyen a szerző hirdetőszlop az egyik oldalán. Lukács István csatornatisztító munkás, aki a kedvemért Vergilius szerepére vállalkozott, kulcsot dug a hirdetőszlop rejtett kulcslyukába, szélesre tárja az ajtót, nagyot lép és eltűnik egy film- és egy szőnyegplakát között. Gyanakodva nézek utána a sötétbe. Alulról víz zubogását hallom, de most még nem látok semmit. Mindegy. Nagyot lépek én is, és egy lépcsőre kerülök. Riasztóan rozoga vascsigalépcső ez. Nincs is mélyen a cél, talán hat méternyire az utca alatt. Lukács lámpája már lentről villan. Ő leért hát a főcsatornába, combig áll a gyorsan folyó szennyvízben.

— Tessék — mondja —, indulhatunk.

Elöl és hátul is végtelenbe vezető, boltozatos folyosón állunk. Budapest egyik nagy gyűjtőcsatornája ez, amely két kilométerrel odébb a Soroksári úti telep szűrőrácsánál ér majd véget. Nagyjából megfelel azoknak a képzeteknek, amelyeket a *Nyomorultak* és az *Egő város* című filmek alapján erről a helyről előzetesen alkottam magamnak. És mégis más. Az alagútszerű építmény két oldalán nem látható itt az a járda, amelyen Jean Valjean, illetve a varsói kisleány kilométereken át vonszolta magát. Van padka, de az építés óta eltelt bő félszázad óta a belezúduló víz mennyisége megkétszereződött és a főváros területén most már eléri a másodpercenkénti 10 köbmétert. Így még az efféle száraz napon is előnti a szennyes folyó teljes szélességében a csatornát. A padkán is térdig, combig ér, beljebb azonban nyakig, vagy egészen belepi az embert.

KÉTSZÁZ ÉVVEL EZELETT efféle fedett csatorna nem volt Pest-Budán. Volt egy nagy árok a mai Múzeum körút vonalán; egy másik a Rákos-árok, a mai Csengery utca és Mária utca között, aztán Budán néhány nagyobb árok. A mai értelemben vett első csatornák a múlt század elején a Belváros alatt épültek. A nagyméretű csatornákat a főváros rohamos fejlődésének idején, 1891 és 1906 között építették. Tervezője nem végzett sem kisebb, sem jelentéktlenebb munkát nagy kortársainál, Ybl Miklósnál, Lechner Ödönnél vagy Hauszmann Alajosnál, hiszen a tervei alapján elkészült föld alatti, nagyméretű főcsatornák hossza 23 602 méter. Az építkezés 10 millió aranykoronába került. A hálózat értéke azóta több mint 2 milliárd forintnyira emelkedett. A hálátlan utókor csak úgy elfelejtette ezt az embert, mint az építés halála után a Victor Hugo által ismertté tett kiváló párizsi mesterét, Bruneseau-t. A mi tervezőnknek *Martin Ottó* volt a neve. Erdemes megjegyezni. Hiszen művének elkészülte előtt a szabadon álló csatornagödörök éjjel-nappal töményen ontották a városra a tífusz, a tüdőbaj, a döghalál apró kórokozóit. Száz- és százezer ember köszönheti egészségét annak, hogy a főváros alatti földrétegeket sűrű cső- és folyóshálózat szövi át és vezeti el tőlünk a szennyvizet. A felszabadulásig 850 kilométer hosszúságú csatornája volt Budapestnek.

Most csaknem kétszerese már, mintegy 1600 kilométer. De a főváros teljes csatorna-térképe még nincs meg, oly sok újat építenek manapság is a föld alatt. A régi Valéria-telep helyén épülő házak alatt keszonokkal fűrnak most új főgyűjtő alagutat. Rákospalotán és Dél-Pesten is nagy csatorna-építések folynak. Az emberek sejtik, hogy alattuk rideg és féltelmes üregeken szállítja el valami furcsa erő a szennyet, de sokan még azt sem tudják, hogy ez a művelet az aszfalton látható kerek és négyzetes zárólapok alatt, bátor és szerény emberek segítségével történik.

KÖZÉJÜK TARTOZIK Grünner János, aki nem kevesebb, mint 34 éve dolgozik itt, ebben a sirtoltszerű világban. A felszabadulás előtt 48 óra volt a heti munkaideje, most 36. Grünner napszámos volt. De sokszor állt munka nélkül, elunta a bizonytalanságot. Amikor megkérdezték, vállalja-e ezt a nehéz életet, igent mondott.

— Megszerette azóta ezt a munkát?

— Nem. De rendesek hozzám, nem változtatok.

Egyszer Kelenföldön elsodorta a szennyvíz, de társai kimentették. A Báthory utcában felelőtlen emberek metángázt engedtek a csatornába és öt mérgezték meg vele. De felépült, és rakta újra a kocsi-ba az iszapot a víz alól, s lassan elmúltak az évek. Most 60 éves. Nyugdíjba megy 34 küzdelmes év után.

Ennyi idő, itt! Egy félórája tocsogunk előre a vízben, de én már pislogok a mennyezet felé, hol a kijárat, elegem volt. Rossz, párás a levegő itt, ahol valaha a pestis születte. Mint a lidérces álom, olyan ott lent, a szennyvíz tengerében az élet. Aki megáll egy pillanattig, lassan süllyedni kezd az iszapban. Nemcsak a reuma fenyegeti ezen a helyen az embert. Mintha minden látható és láthatatlan ellenségünk itt adott volna találkozót egymásnak. Ha mikroszkóppal járnék, bizonyára visszafordulnék attól a látványtól, amelyet a lencse mutatna: egy liter szennyvízben 1 milliárd baktérium él. A fal nyirkos, gombás.

Százlábú, penészgögr, pókok bitorolják ez. Fülkék, rések, apró barlangok mindenfelé. Itt élnek legkülönbébb patkányfajták, melyek napi 30 vagon élelmet tisztítanak el Magyarországon, és szűrőkön, testükben

OKOL nek felénk a csatorna külső, egyrészt, minden létező ragályt, a csatorna patkánypartól évente 700-800 utód származik. Hová lennénk, ha a csatornázó művek munkásai nem raknák le itt a cinkfoszfiddal átitatott lófásirtópogácsát, amely ezerszámra pusztítja ezt a falánk állatot? És ha a záporok vize nem töltene meg időnként ezeket a rejtkehelyeket?

A NAGYKÖRÜT ALATT sem változik a kép. Fent csillogás, díszes kirakatok, autók, siető emberek — lent egykedvűen csobog a víz, és viszi magával a fenti világ hordalékát.

Elképzelhetetlenül sok iszapja van ennek a városnak. Egyedül a Soroksári útra 30 köbméter érkezik naponta. Valaha lapáttal ko-

Budapestre vonatkozó újságcikkek

Szerző:

Máté György: Emberek Budapest

Cím:

alatt.

Forrás:

Népszabadság

(Hely)

(Idő)

1961. jún. 10.

(Köt. v. füz.)

(Oldal)

Osztályozás

Tárgy

628.2

Hely

(539 3p)

Idő

"1961"

Személy

Helyszám

torták ezt ki a mederből. 35 mázsa súlyú vascsónakba rakták, amelyet a munkások úgy húztak a vízben, mint a hajót a gályarab. Tomcsik Ferenc művezető és brigádja azonban nemrég ügyes kotrógépet szerkesztett, amelyet a víz ereje hajt előre. Ez csaknem tökéletesen kipiszkálja a víz aljáról az iszapot. Maga előtt tolja egészen a gyűjtőhelyig, ahol már markológépek szedik ki. Ezzel megszűnt a nagy folyosókon a nehéz fizikai munka, az emberek csak ezt a gépet gondozzák. De a kis méretű, 90 centiméter magas csatornákat ma is kézzel, mászva, nehéz munkával tisztítják a munkások. Jancsek Károly többnyire ezt csinálja 14 éve. Rózsa József is, ez a hatalmas termetű, Toldi Miklós erejű férfi, 20 évi szolgálati idejéből nyolcat szűk csatornában töltött. Az ember nem érti, hogy' fért bele. Néha közelharcban állt a szennyel, a gázzal és a patkányhaddal. Hogyan bírta?

— Kilenc gyereket neveltem ez idő alatt. És ezt is el kell végeznie valakinek.

A GÉPEK HÁROMSZOR EGY ÉVBEN kotorják végig a főgyűjtőket. Lassan közelednek a feldolgozótelepekhez, ahol már modern gépek fogadják azt, amit hoznak.

Az iszap nagy gödrökbe kerül. Értéktelen homok ez, amelyből a víz már minden szerves anyagot kimosott. A szervesanyagot tüskés futószalag, a szűrőrács emeli ki. Ezen jön a Soroksári útra is a

szenny. Délelőtt, ha a Vágóhid munkába kezd, a rácsot ellepi annak a hulladék, Paradicsombefőzés idején piros a rács. Összel sárga, a hulló levelektől.

Akad néha más lelet is. Üldözött sikkasztó a csatornába dobja a lopott vállalati pecsétet, a tolvaj így szabadul meg az üres pénztárcától, múltját szegénylő ember személyi igazolványától. A rács mindent kifog, nem válogat. Egyszer 80 mázsa értékes pálmazsír érkezett váratlanul — egy kőbányai gyárból engedték a csatornába.

A rácsról a gázosítóba vagy a trágyagyűjtő gödörbe kerül ez a napi 10—15 köbméternyi szerves anyag. Nagy érték ez. Tüzelő vagy jó minőségű trágya lesz belőle.

Pernye József munkavezető volt az, aki megmentette az Astoria Szállót, amikor annak termibe betört egy zápor után a csatorna szennye. Mégis azt mondja most: — Az ember megszokja, és akkor már nincs benne semmi különös.

Napoleon belügyminisztere, Decrès, nem vette ilyen könnyen a dolgot.

— Felsőg — mondta egyszer Bonaparténak —, tegnap találkoztam a birodalom legbátrabb emberével?

— Ki az? — kérdezte nyersen a császár, akit már bosszantott, hogy mindennap hőstettekkel untatták. — Mit művelt?

— Be akarja járni Párizs szennyecsatornáit.

Máté György

Munkában a kotrógép és a tisztító brigád.